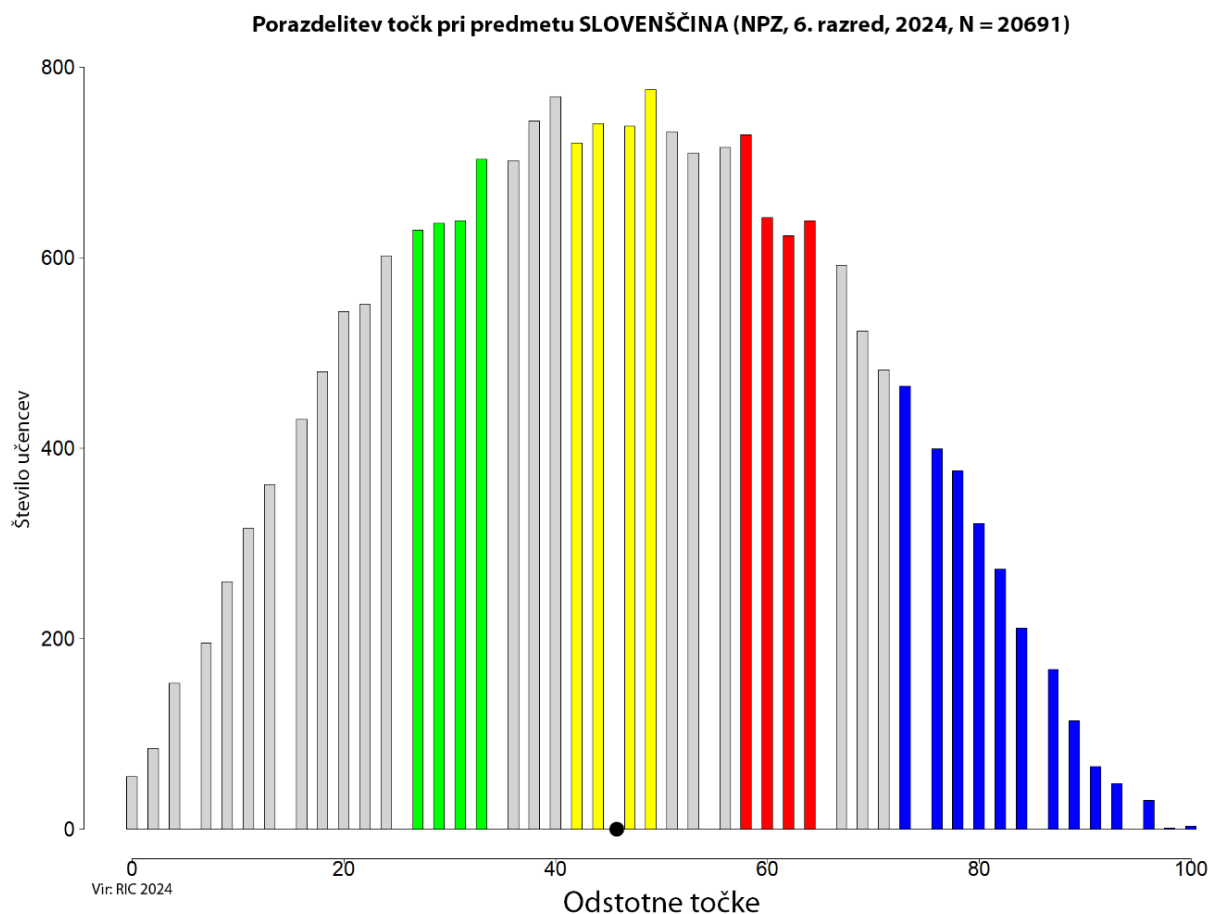

Predmetna komisija za slovenščino

Opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja

Slika: Porazdelitev točk pri slovenščini, 6. razred

Preizkus iz slovenščine na NPZ za učence 6. razreda je dvodelen: v I. delu so naloge povezane z neumetnostnim besedilom, v II. delu pa z umetnostnim besedilom. Razmerje v deležu točk obeh delov je enako, kot je razmerje med jezikom in književnostjo pri pouku oz. kot ga določa učni načrt za slovenščino v osnovni šoli (v nadaljevanju UN), tj. 60 % za jezik in 40 % za književnost.

V I. delu je bilo izhodiščno neumetnostno besedilo *Palmovo olje* Urške Galien, ki je bilo objavljeno v reviji *Moj planet* (september 2018) in prirejeno za potrebe preizkusa. Naloge ob neumetnostnem besedilu preverjajo učenčevo zmožnost enosmernega sporazumevanja in tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil ter jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost.

V II. delu je bilo izhodiščno besedilo odlomek iz mladinskega romana *Odprava zelenega zmaja* Slavka Pregla. Naloge ob umetnostnem besedilu preverjajo učenčevo zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil in tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih ter usvojeno literarnovedno znanje.

V nadaljevanju so predstavljene naloge po t. i. barvnih območjih. Uspešnost reševanja pomeni, da je nalogo pravilno rešilo vsaj 65 % učencev z dosežki v danem območju. To v splošnem pomeni, da so učenci z višjimi dosežki uspešno reševali tudi naloge iz nižjih območij.

ZELENO OBMOČJE

Zeleno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov* (glede na druge dosežke). V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 20 % in nižji od 70 % preostalih dosežkov.

V **I. delu** preizkusa so v zelenem območju tri naloge, dve v celoti in ena delno.

- **Naloga 10** je preverjala jezikovno zmožnost, in sicer poimenovalno. Učenci so morali podčrtanim besedam v izpisani povedi pripisati nadpomenko.
- **Naloga 12 a** je preverjala jezikovno zmožnost, in sicer skladijsko. Učenci so morali v dani povedi izbrati pravilni glagol med ponujenima (*morata* in *moreta*).
- **Naloga 15** je preverjala jezikovno zmožnost, in sicer pravopisno. Učenci so morali z besedo napisati, kaj pomenita dani krajšavi (*m* in *%*).

Naloge zelenega območja so preverjale zmožnosti prve in druge taksonomske stopnje (znanje, razumevanje in uporaba). Po UN sta dve nalogi preverjali minimalne standarde znanja, naloga 15 pa temeljni standard.

V **II. delu** preizkusa ni nalog v zelenem območju.

RUMENO OBMOČJE

Rumeno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *med polovicama dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 45 % in hkrati nižji od 45 % preostalih dosežkov.

V **I. delu** preizkusa je v rumenem območju pet nalog, tri v celoti in dve delno.

- **Naloga 2** je preverjala razumevanje prebranega besedila. Učenci so morali določiti, s katerim prevladujočim namenom je avtorica tvorila izhodiščno besedilo. Naloga je bila izbirnega tipa.
- **Naloga 4** je preverjala razumevanje prebranega besedila. Učenci so morali napisati, koliko deževnega gozda je dnevno uničenega za nasade oljnih palm.
- **Naloga 6 A** je preverjala razumevanje prebranega besedila. Učenci so morali v povedi napisati tri bistvene podatke: katero živilo vsebuje največji delež palmove maščobe in katero najmanjšega ter s čim se lahko v živilih nadomesti palmova maščoba.
- **Naloga 9** je preverjala jezikovno zmožnost, in sicer poimenovalno. Učenci so morali podčrtani del povedi (*na robu izumrtja*) pojasniti s svojimi besedami.
- **Naloga 14 b** je preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali osebnemu zaimku (*jih*) določiti oblikovni lastnosti: osebo in število. Naloga je bila izbirnega tipa.

Naloge rumenega območja so preverjale zmožnosti vseh treh taksonomskih stopenj (znanje, razumevanje, uporaba, analiza), po UN pa minimalne standarde.

V **II. delu** preizkusa ni nalog v rumenem območju.

RDEČE OBMOČJE

Rdeče območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *zgornje četrtine dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 70 % in nižji od 20 % preostalih dosežkov.

V **I. delu** preizkusa so v rdečem območju tri naloge, dve v celoti in ena delno.

- **Naloga 1** je preverjala slogovno zmožnost. Učenci so morali določiti okoliščine nastanka besedila. Napisati so morali avtorico besedila in naslov revije; zapis obeh odgovorov je moral biti pravopisno pravilen.
- **Naloga 5** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila. Učenci so morali v preglednico pravilno napisati bistvene podatke o oljni palmi.
- **Naloga 16 A** je preverjala zmožnost tvorjenja besedila. Učenci so morali v krajšem zaokroženem besedilu napisati, kaj je vloga deževnega gozda, zakaj ga uničujejo in kateri sta posledici uničevanja deževnega gozda. Pri tem so morali upoštevati izhodiščno besedilo.

Naloge rdečega območja so preverjale zmožnosti prve in druge taksonomske stopnje (znanje, razumevanje in uporaba), po UN pa minimalne standarde.

V **II. delu** preizkusa sta v rdečem območju dve nalogi, ena v celoti in ena delno.

- **Naloga 3** je preverjala razumevanje izhodiščnega besedila – recepcijsko zmožnost. Učenci so morali k trem trditvam pripisati ime ustrezne književne osebe.
- **Naloga 5 a** je preverjala recepcijsko zmožnost. Učenci so morali na podlagi izpisanih Bobovih besed napisati, o kom govori Bob.

Nalogi sta preverjali zmožnost druge taksonomske stopnje (razumevanje) in minimalna standarda po UN.

MODRO OBMOČJE

Modro območje označuje učence, katerih skupni dosežki so v *zgornji desetini dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev z najvišjimi dosežki; njihovi dosežki so višji od 90 % dosežkov.

V **I. delu** preizkusa je v modrem območju sedem nalog, in sicer tri v celoti in štiri delno.

- **Naloga 3** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila. Učenci so morali napisati ime države, v kateri se palmove plantaže širijo najhitreje.
- **Naloga 6 B** je preverjala jezikovno pravilnost odgovora v obliki povedi.
- **Naloga 7** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila, in sicer tako, da so morali učenci utemeljiti svoj odgovor, ali besedilo odsvetuje uporabo izdelkov s palmovo maščobo.
- **Naloga 8** je prav tako preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila. Učenci so morali ob danem odgovoru tvoriti pomensko in oblikovno ustrezno vprašalno poved v skladu z izhodiščnim besedilom. Pri tej nalogi se je vrednotila tudi jezikovna pravilnost.
- **Naloga 12 b** je preverjala jezikovno, in sicer skladenjsko zmožnost. Učenci so morali v dani povedi izbrati ustrezno neosebno glagolsko obliko (*pomagati/pomagat*).
- **Naloga 14 a** je preverjala jezikovno, in sicer skladenjsko zmožnost. Učenci so morali napisati, na katero besedo/besedno zvezo v dani povedi se nanaša podčrtani osebni zaimek (*jih*).
- **Naloga 16 B** je preverjala jezikovno in slogovno zmožnost. Učenci so morali napisati jezikovno pravilno in slogovno ustrezno krajše zaokroženo besedilo o deževnem gozdu.

Naloge modrega območja so preverjale zmožnosti prve, druge in tretje taksonomske stopnje (znanje, razumevanje, uporaba in sinteza), po UN pa minimalne standarde.

V **II. delu** preizkusa je v modrem območju devet nalog, in sicer dve v celoti in sedem delno.

- **Naloga 1** je preverjala usvojitev literarnovednega znanja. Učenci so morali prepoznati izhodiščno besedilo kot realistično pripoved in to utemeljiti.
- **Naloga 2** je preverjala recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost razumevanja umetnostnega besedila. Učenci so morali prepoznati, o čem predvsem govori izhodiščno umetnostno besedilo. Naloga je bila izbirnega tipa.
- **Naloga 4 A** je preverjala recepcijsko zmožnost, in sicer zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe. Učenci so morali s svojimi besedami pojasniti tri podčrtane dele v izpisanem delu povedi.
- **Naloga 4 B** je preverjala jezikovno pravilnost odgovora, ki so ga učenci morali napisati v obliki povedi.
- **Naloga 5 č** je preverjala usvojitev literarnovednega znanja. Učenci so morali napisati, kaj je značilno za poosebitev.
- **Naloga 6 a** je preverjala recepcijsko zmožnost. Učenci so morali ubesediti, kaj izraža Pipijev vzdih *saj*.
- **Naloga 6 b** je preverjala recepcijsko zmožnost. Učenci so morali napisati, na kaj vse upa Miha.
- **Naloga 7 A** je preverjala recepcijsko zmožnost in zmožnost tvorjenja krajšega zaokroženega besedila. Učenci so morali obnoviti dogajanje, ubesediti svojo domišljijско predstavo književne osebe ter ovrednotiti in utemeljiti svoje mnenje.
- **Naloga 7 B** je preverjala jezikovno pravilnost in slogovno ustreznost krajšega tvorjenega besedila.

Naloge modrega območja so preverjale zmožnosti vseh treh taksonomskih stopenj, po UN pa minimalne in temeljne standarde.

NAD MODRIM OBMOČJEM

Nalog, ki so v območju nad modrim, v 65 % primerov ne rešijo niti učenci z najvišjimi skupnimi dosežki.

V **I. delu** preizkusa sta v območju nad modrim dve nalogi.

- **Naloga 11** je preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali izpisanemu samostalniku iz dane povedi določiti spol in sklon.
- **Naloga 13** je preverjala jezikovno zmožnost, in sicer skladijsko. Učenci so morali dvostavčno poved z vzročnim odvisnikom strniti v enostavno poved s predlogom *zaradi*.

Nalogi območja nad modrim sta preverjali zmožnosti prve in druge (znanje, uporaba) taksonomske stopnje, po UN pa minimalni in temeljni standard.

V **II. delu** preizkusa sta v območju nad modrim dve nalogi (obe delno).

- **Naloga 5 b** je preverjala recepcijsko zmožnost. Učenci so morali odgovoriti na vprašanje, zakaj je v izpisanem delu besedila Bob uporabil toliko pomanjševalnic.
- **Naloga 5 c** je preverjala usvojitev literarnovednega znanja. Učenci so morali iz danih Bobovih besed izpisati poosebitev.

Nalogi sta preverjali zmožnosti vseh treh taksonomskih stopenj (znanje, razumevanje, analiza, sinteza), po UN pa minimalna standarda.

Sklep

V **I. delu preizkusa**, tj. **ob neumetnostnem besedilu**, so v zelenem območju tri naloge. To pomeni, da so jih uspešno rešili tudi učenci z nižjimi dosežki. Vse so preverjale jezikovno zmožnost, in sicer poimenovalno, skladijsko in pravopisno. Učenci so znali danim besedam pripisati nadpomenko (*žival*; naloga 10), v dani povedi so med dvema možnostma izbrali pravilni glagol (*morati*; naloga 12 a) in vedeli so, kaj pomenita krajšavi *m* in *%* (naloga 15).

V rumenem območju je pet nalog (od tega dve delno), ki so preverjale različne vrste zmožnosti. Naloge 2, 4 in 6 A so preverjale zmožnost razumevanja prebranega besedila, naloga 9 je preverjala jezikovno, in sicer poimenovalno zmožnost (razlaga besedne zveze *na robu izumrtja* s svojimi besedami), naloga 14 b pa metajezikovno zmožnost (izbira pravilne trditve v povezavi z določanjem osebe in števila pri osebnem zaimku *jih*).

V rdečem območju so tri naloge; v eni je bilo treba določiti okoliščine nastanka besedila, ena je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila in ena zmožnost tvorjenja krajšega besedila. Za vse tri naloge iz rdečega območja lahko rečemo, da so jih učenci reševali slabše zaradi nenatančnosti. Pri 1. nalogi so morali pravopisno pravilno napisati avtorico besedila in naslov revije. Naloga ni bila zahtevna, preverjala je znanje oz. zahtevala je samo prepis podatkov iz besedila. Predvidevamo, da so jo učenci slabše reševali, ker so premalo natančno prebrali navodila in ker so zamenjali naslov besedila z naslovom revije. V 5. nalogi so morali učenci dopolniti preglednico z bistvenimi podatki. Naloga se je izkazala za zahtevnejšo, ker so učenci prepisovali povedi, namesto da bi iz odstavka besedila izluščili bistvene podatke, ali ker pri zapisu podatkov niso bili dovolj natančni. Pogosto so napačno prepisali ime celine (namesto *Srednja* so pisali *Severna Amerika*). Pri tvorbnici nalogi 16 A pa so mnogi namesto dveh posledic uničevanja deževnega pragozda napisali samo eno.

V modrem območju je sedem nalog. Tri naloge so preverjale zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila (3, 7 in 8), dve nalogi pa jezikovno zmožnost, in sicer skladijsko (12 b in 14 a). Naloga 6 b in postavka 16 B sta preverjali jezikovno pravilnost, saj so morali učenci pri nalogi 6 odgovor zapisati v obliki povedi, pri nalogi 16 pa tvoriti krajše zaokroženo besedilo. Čeprav je bil pri nalogi 3 odgovor neposredno podan v izhodiščnem besedilu, je bila za mnoge učence prezahtevna. Predvidevamo, da niso natančno prebrali navodila, saj so pogosto napisali več držav, ne le tiste, v kateri se palmove plantaže širijo najhitreje. Prav tako so morali ime države napisati pravopisno pravilno. Dosežki pri nalogi 8 kažejo, da je za šestošolce tvorjenje pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne povedi zahtevno. Podobna naloga je bila v modrem območju tudi v preizkusu leta 2023. Naloga 12 b je pokazala, da imajo učenci težave z rabo namenilnika, medtem ko so bili pri izbiri ustreznega naklonskega glagola (*morati/moči*) v nalogi 12 a uspešnejši. Pri nalogi 14 a so morali napisati, na katero besedo/besedno zvezo se nanaša osebni zaimek v dani povedi. Podobna naloga je bila v prejšnjem šolskem letu v rdečem območju.

Tudi jezikovna in slogovna zmožnost šestošolcev je precej šibka, saj so vse naloge I. dela, pri katerih se je vrednotila jezikovna pravilnost, v modrem območju, 13. naloga pa celo nad modrim. Kljub temu da se po novih kriterijih za vrednotenje jezikovne pravilnosti upoštevajo le jezikovne napake, povezane z jezikovnimi vsebinami, ki se po UN obravnavajo do konca 2. vzgojno-izobraževalnega obdobja, učenci niso dosegli boljših rezultatov. Morda je k temu prispevalo dejstvo, da ima veliko učencev težave s tvorjenjem smiselne in koherentne besedila, kar se ob posodobljenih kriterijih za vrednotenje jezikovne pravilnosti bolj poudarja.

Nad modrim območjem sta dve nalogi, ki ju niso uspešno rešili niti učenci z najvišjimi skupnimi dosežki. Naloga 11 je preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali izpisanemu samostalniku iz dane povedi določiti spol in sklon. Podobna naloga (le da so morali takrat danemu samostalniku določiti še število) je bila tudi v lanskem preizkusu in je bila prav tako nad modrim območjem. Rezultat tovrstne naloge je presenetljiv, saj je v šestem razredu precejšen poudarek na poučevanju oblikovnih lastnosti samostalnika. Naloga je nižje taksonomske stopnje, preverja minimalni standard, dani samostalni (milo) pri sklanjanju nima posebnosti.

Naloge v **II. delu preizkusa**, tj. **ob umetnostnem besedilu**, so se v letošnjem preizkusu izkazale kot zahtevnejše. V zelenem in rumenem območju ni nobene naloge, velika večina nalog je v modrem območju.

V rdečem območju sta dve nalogi (3 in 5 a). Obe sta preverjali recepcijsko zmožnost. Predvidevamo, da so učenci 3. nalogo, pri kateri so morali danim trditvam dopisati ime književne osebe, slabše reševali zato, ker so le za vse tri pravilne odgovore dobili točko. Pri nalogi 5 a pa verjetno niso napisali popolnega odgovora (npr. *o Pipiju in dekletu/o Pipiju in njegovi ljubezni*), za nepopolni odgovor (npr. samo *o Pipiju*) pa niso dobili točke.

V modrem območju je devet nalog. Od teh jih je pet preverjalo recepcijsko zmožnost (2, 4 A, 6 a in 7 A). Poleg teh sta v modrem območju obe nalogi, pri katerih se je vrednotila jezikovna pravilnost (4 B in 7 B).

Kot zahtevne so se izkazale vse naloge, ki so preverjale literarnovedno znanje. V modrem območju sta nalogi 1 in 5 č, povezani z realistično pripovedjo in navedbo značilnosti poosebitve, naloga 5 c, pri kateri so morali učenci izpisati poosebitev, pa je bila celo v območju nad modrim.

Nad modrim območjem je poleg naloge 5 c še naloga 5 b, ki je preverjala recepcijsko zmožnost, in sicer so morali učenci napisati, zakaj je ena izmed književnih oseb v svojem govoru uporabila toliko pomanjševalnic.

Glede na rezultate letošnjega preizkusa izstopa zahtevnost II. dela, tj. naloge ob umetnostnem besedilu. Mogoče je,

da je bil odlomek, čeprav je bil kratek in čeprav je šlo za pripovedno besedilo, učencem prezahteven. Mogoče je tudi, da se kažejo posledice učenja na daljavo. Namreč letošnji šestošolci so bili v obdobju šolanja na daljavo v 3. razredu, ko se utrjuje tehnika branja in se pogloblja branje z razumevanjem. Če tega učenci niso dobro usvojili, imajo težave pri razumevanju umetnostnih in neumetnostnih besedil tudi v višjih razredih. Ne glede na to nas preseneča rezultat pri vseh treh nalogah, povezanih z literarnovednim znanjem, ki so jih pravilno rešili le učenci z najvišjimi dosežki ali niti ti ne (npr. naloga 5 c). Tudi letos se je izkazalo, da pri nalogah, pri katerih se vrednoti jezikovna pravilnost, dosegajo točke le najuspešnejši učenci. Ob preizkusu se je pokazalo, da imajo učenci težave pri določanju oblikovnih lastnosti samostalnika, pri strnjevanju povedi in pri oblikovanju jezikovno pravilnih in glede na izhodiščno besedilo smiselnih vprašalnih povedi. Prav tako ne moremo spregledati dejstva, da so učenci kar nekaj nalog rešili manj uspešno zaradi nenatančnosti ter površnega branja izhodiščnega besedila in navodil nalog.

Glede na rezultate letošnjega preizkusa predlagamo učiteljem, da naj pri učencih razvijajo zmožnost branja z razumevanjem, jih spodbujajo k natančnemu in poglobljenemu branju ter izčrpnemu odgovarjanju z navajanjem več pravilnih odgovorov, ne le enega. Prav tako je smiselno, da učenci pri pouku pri različnih predmetih večkrat tvorijo krajša besedila. Učitelji naj učence postopoma navajajo k tvorjenju smiselnih, koherentnih in jezikovno pravilnih besedil. To lahko poteka z vključevanjem raznih dejavnosti, ki učence postopoma usmerjajo k prepoznavanju kritičnih mest v njihovem praktičnem obvladovanju slovnice ter odpravljanju le-teh. Pouk naj poteka predvsem procesno (ob delu z besedili, ki nastajajo pri pouku) in na različne načine (tudi z uporabo slovnicih priročnikov v knjižni in elektronski obliki, npr. portala *Franček*). Ob tem sta zelo pomembna učiteljeva kakovostna povratna informacija in vztrajanje, da naj učenci svoja besedila ne le jezikovno, ampak tudi vsebinsko in zgradbeno popravijo in izboljšajo.

Smiselno je, da učitelji pri preverjanju razumevanja prebranih besedil spodbujajo učence, da naj ti svoje odgovore utemeljujejo/pojasnjujejo, in da v pouk vključujejo naloge višjih taksonomskih ravni. Ob sprejemanju neumetnostnih besedil naj učenci spoznavajo različne bralne strategije, bistvene podatke zapišejo strukturirano v obliki miselnega vzorca ali preglednice in tvorijo povzetke besedil (najprej vodeno, potem pa čim samostojneje). Obenem priporočamo, da naj učenci pri pouku usvojijo tudi temeljno metajezikovno in literarnovedno znanje. Predlagamo še kontinuirano sodelovanje učiteljev slovenščine in razrednega pouka po vertikali ter spremljanje dosežkov in napredka učencev.

Specifikacijska tabela (UN, april 2018)

I. del: [NUB](#): PALMOVO OLJE (Prirejeno po: *Moj planet*, številka 1, september 2018, str. 16–17.)

Naloga	Točke	Zmožnost	Standard	Jezikoslovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje
			Zmožnost pokaže tako, da:			
1	1	SLOGOVNA ZMOŽNOST	določi okoliščine nastanka besedila (4., 5., 6. r.) (UN, str. 54)		znanje	rdeče
2	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	določi namen sporočevalca (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	rumeno
3	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	modro
4	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	rumeno
5	2	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke in jih strukturira v obliki preglednice (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	rdeče
6	A 2	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje uporaba analiza	rumeno
	B 1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost		znanje uporaba	modro
7	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje sinteza	modro
8	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – RAZUMEVANJE PREBRANEGA BESEDILA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje uporaba	modro
	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladenjska, pravopisna	vpraša se po danih delih povedi ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne povedi (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53) pravilno uporablja končna ločila v povedih (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53)		znanje uporaba	
9	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – poimenovalna	razloži dane besede/besedne zveze iz besedila (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje	rumeno
10	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – poimenovalna	k danim besedam doda njihovo knjižno nadpomenko (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)	nadpomenka (5. r., UN, str. 25)	znanje razumevanje	zeleno
11	1	METAJEZIKOVNA ZMOŽNOST	dani besedi iz besedila določi oblikovne lastnosti – pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v UN (5., 6. r.) (UN, str. 54)	samostalni (5. r., UN, str. 25) spol (5. r., UN, str. 25) sklon (6. r., UN, str. 25)	znanje uporaba	nad modrim

Naloga	Točke	Zmožnost	Standard	Jezikoslovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje
			Zmožnost pokaže tako, da:			
12 a	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladijska	pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne povedi (5., 6. r.) (UN, str. 53)	glagol (6. r., UN, str. 25)	znanje uporaba	zeleno
12 b	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladijska	pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne povedi (5., 6. r.) (UN, str. 53)	glagol (6. r., UN, str. 25)	znanje uporaba	modro
13	2	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladijska	dvostavčno poved z vzročnim veznikom strne v enostavčno poved (5., 6. razred) (UN, str. 53)		znanje uporaba	nad modrim
14 a	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – skladijska	v zvezah povedi odpravi ponovitve (4., 5., 6. r.) (UN, str. 53)		razumevanje	modro
14 b	1	METAJEZIKOVNA ZMOŽNOST	dani besedi iz besedila določi oblikovne lastnosti – pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v UN (5., 6. r.) (UN, str. 54)	osebni zaimsek (6. r., UN, str. 25) oseba: prva, druga, tretja (6. r., UN, str. 25) število: ednina, dvojina, množina (5. r., UN, str. 25)	znanje	rumeno
15	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – pravopisna	pravilno piše krajšave (6. r.) (UN, str. 54)	krajšava (6. r., UN, str. 25)	znanje uporaba	zeleno
16	A 3	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – TVORJENJE BESEDILA	tvori ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, skladno z jezikovno in slogovno normo književne zvrsti (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		razumevanje uporaba sinteza	rdeče
	B 2	JEZIKOVNA in SLOGOVNA ZMOŽNOST			znanje uporaba	modro

Skupaj 27

Specifikacijska tabela (6. r., UN, junij 2024)

II. del: [UB](#): Slavko Pregl: *Odprava zelenega zmaja*. Ljubljana: Beletrina, 2014. 86–89.

Naloga	Točke	Zmožnost	Standard	Strokovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje
		IZPIS ZMOŽNOSTI IZ UN	Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da:			
1	1	USVOJITEV LITERARNOVEDNEGA ZNANJA	pozna , razume in uporablja literarnovedne izraze , navedene v učnem načrtu (UN, str. 57)	realistična pripoved fantastična pripoved (UN, 6. r., str. 32)	znanje	modro
2	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	odgovori na vprašanja o prebranem besedilu (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	modro
3	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	odgovori na vprašanja o prebranem besedilu – pove, katere so glavne književne osebe , zakaj se je kaj zgodilo in katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)	književna oseba (UN, 5. r., str. 31)	razumevanje	rdeče
4	A 2	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	doživljanje, razumevanje in vrednotenje književne osebe poišče nekaj glavnih motivov za ravnanje književnih oseb (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	modro
	B 1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost		znanje uporaba	modro
5. a	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje odgovarja na vprašanju o poteku dogajanja (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	rdeče
5. b	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	doživljanje, razumevanje in vrednotenje književne osebe poišče nekaj glavnih motivov za ravnanje književnih oseb in jih utemelji (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje analiza sinteza	nad modrim
5. c	1	USVOJITEV LITERARNOVEDNEGA ZNANJA	pozna , razume in uporablja literarnovedne izraze , navedene v učnem načrtu (4., 5., 6. r.) (UN, str. 57)	poosebitev/poosebljenje (UN, 6. r., str. 32)	znanje razumevanje	nad modrim
5. č	1	USVOJITEV LITERARNOVEDNEGA ZNANJA	pozna , razume in uporablja literarnovedne izraze , navedene v učnem načrtu (4., 5., 6. r.) (UN, str. 57)	poosebitev/poosebljenje (UN, 6. r., str. 32)	znanje	modro
6. a	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	doživljanje, razumevanje in vrednotenje književne osebe poišče nekaj glavnih motivov za ravnanje književnih oseb in jih utemelji (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	modro
6. b	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje odgovarja na vprašanja o poteku dogajanja (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	modro

Naloga Točke		Zmožnost	Standard	Strokovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje
		IZPIS ZMOŽNOSTI IZ UN		Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da:		
7 A	A 4	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST TER ZMOŽNOST TVORJENJA BESEDIL O UB IN OB NJIH	sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje doživljanje, razumevanje in vrednotenje književne osebe	obnovi dogajanje (povzame dogodke) v umetnostnem besedilu (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55) predstavi svoje ugotovitve o umetnostnih besedilih ter vrednoti in utemelji svoje mnenje (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)	razumevanje uporaba analiza sinteza vrednotenje	modro
	B 2	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost		znanje uporaba	modro
Skupaj 18						

PRILOGA

I. DEL

Besedilo: Urška Galien

PALMOVO OLJE

Maščoba, pridobljena iz oljnih palm, je povsod okrog nas – v piškotih, sladoledu, kruhu, nadomestkih za mleko, milu, šamponih in še marsikje. Oljne palme sadijo na plantažah, ki so jih uredili na območjih, na katerih so pred tem izsekali in požgali deževni gozd. Ker narašča potreba po palmovi maščobi, izginjajo zelo redki in ogroženi sumatrski orangutani in tigri.

Poglej seznam sestavin na embalaži svojih najljubših sladic, piškotov, jogurtov, namazov ali sladoleda. Med sestavinami skoraj zagotovo naletiš na napis *rastlinska maščoba (oljna palma)* ali *palmova maščoba*. Z vsako tako hrano, ki jo kupiš, podpreš proizvodnjo te surovine in način njene pridelave.

Oljne palme

Palmovo maščobo ali palmovo olje pridobivajo iz sadežev oljnih palm. Te palme rastejo v tropskih predelih Afrike, Azije ter Srednje in Južne Amerike. Zrastejo 20 m visoko in imajo 3–5 m dolge sestavljene liste. Cvetovi rastejo v šopih in tako zrastejo tudi plodovi. Ti so veliki kot slive ter sestavljeni iz mesnatega ovoja in koščice.

Širjenje plantaž z oljnimi palmami

Plantaže z oljnimi palmami nezadržno rastejo po Indoneziji in Maleziji, intenzivno pa se širijo tudi po Nigeriji, Kolumbiji in drugih tropskih državah. Ker potrebe po palmovi maščobi vztrajno rastejo že od leta 1960, proizvajalci za širitev plantaž iščejo nove in nove površine.

Izsekavanje deževnega gozda

Ker primanjkuje kmetijskih površin, posestniki širijo plantaže na območje gozda. V tropskih krajih je to tropski deževni gozd, ki skrbi za normalno delovanje našega planeta, na primer za fotosintezo in kroženje vode. V deževnem gozdu je tudi zelo veliko rastlin in živali, ki so redke in ogrožene ter mnoge na pragu izumrtja.

Nepopravljiva škoda

Zaradi lakomnosti po čim večjem dobičku s širjenjem plantaž uničujemo domove številnih žuželk, dvoživk, plazilcev, ptic, sesalcev in rastlin. Mnoge od teh izvirajo še iz časa dinozavrov in obdobja pred ledeno dobo.

Izumiranje sumatrskih orangutanov in tigrov

V Indoneziji ugotavljajo najhitrejšo širjenje palmovih plantaž na svetu. Orangutani in tigri na indonezijskih otokih Sumatra in Borneo poskušajo preživeti v gozdovih, ki izginjajo. Izpostavljeni so streljanju, pretepanju, zastrupljanju, požiganju, lovu, predvsem pa pomanjkanju miru, prostora in hrane. Sumatrska orangutan in tiger sta zato tam na robu izumrtja.

Slika 1: Izgorevanje planeta

Slika 2: Delež palmove maščobe v živilih

Kaj lahko naredimo mi?

Prenehajmo kupovati izdelke s palmovo maščobo ali palmovim oljem! Na embalaži marsikaterih slaščic že lahko opazimo napis *Brez palmove maščobe*. V slaščicah so uporabljeni maslo, sončnično, koruzno ali oljčno olje, v nekaterih pa kokosova maščoba.

(Prirejeno po reviji *Moj planet*, september 2018, str. 16–17.)

(Vir slike 1: prirejeno po: <https://www.24ur.com/cas-za-zemljo/tragicna-resnica-palmovega-olja-trpijo-ljudje-zivali-in-okolje.html>. Pridobljeno: 26. 10. 2023.)

Vir slike 2: <https://www.zps.si/nasveti-in-vodniki/palmove-olje-sestavina-ki-skodi-okolju-lahko-tudi-zdravju-2022-01-05>. Pridobljeno: 26. 10. 2023.)

II. DEL

Slavko Pregl

ODPRAVA ZELENEGA ZMAJA

Trije fantje se z zelo starim avtomobilom, ki mu pravijo OLD PUNCA, odpeljejo na izlet. Dogajanje se zaplete, ko naletijo na dekle in ta Pipiju ukrade srce.

»Dovolj!« je zakričal Bob, »dovolj imam tebe in tvojih oslarij in tvoje zagamane domišljije, butec mladoletni. Kaj si čisto nor ali kaj? Saj vem, da si zabit, toliko ti pa spet ne bi bilo treba biti!«

In potem se je usulo iz Boba vse, kar se mu je lep čas nabiralo. Besede so se usipale in usipale in prava sreča je bila, da so bile samo besede. Če bi bilo kaj drugega, bi se usipalo po cesti in bi jo zasulo, takoj nato bi se usulo v jezero in ga zasulo in prav nikjer ni rečeno, da ne bi zasulo treh fantov z OLD PUNCO vred.

Besede so se usipale naravnost na Pipijevo in Mihovo srce.

Bob je kar privzdignilo, ko je govoril in počasi začel skoraj kričati: »Srečamo smrklo, ki jo je pobrisala od doma, ker se ni ves svet vrtel okrog nje, kradla je in še vaju navajala k temu, polna je bila lepih zgodbic, skoraj ubila bi se v hribih, in jaz sem zdaj svinja in zločinec, ker jo bojo odpeljali v prehodni dom, kamor odpeljejo vse, ki zbežijo od doma, in jim skušajo pomagati, da se postavijo na noge! Pa kaj, butec, ti bi jo menda peljal domov, starši bi te poljubili na čelo, vzeli bi jo za svojo, kupili še eno posteljo in jo postavili ob tvojo in potem bi se vidva prijela za rokce in si gledala v oči in okrog vaju bi plesale srnice, ptički bi čivkali, milo sončece bi sijalo, rožice bi se kar same spletale v kitke in kaj vem, kaj še vse ...!«

Bob je stresel iz sebe še sto stvari. Miha je postajal vse manjši, kot bi bil on vsega kriv, in tudi Pipi je bil videti vse bolj bled.

»Prav briga me za vaju, tepca,« je na koncu pribil Bob, »dovolj vaju imam in se grem kopat. Če hočeta priti domov, me poiščita tam!«

Potisnil je OLD PUNCO s ceste, podložil kamne za kolesa, vzel svojo potovalko in jo peš ubral proti jezeru. Po tem, kako odločno je odšel, je bilo videti, da mu ne bi škodilo malo vode, ki bi ga ohladila.

Pipi in Miha sta obstala ob OLD PUNCI kot dva kipa, ki sta se kiparju ponesrečila, pa je vse skupaj pustil in šel. Bila sta to posebne vrste kipa, ker je eden smrkal, drugi pa hlipal.

Če človek dolgo smrka ali hlipa, počasi postane utrujen in začne razmišljati, ali bi se podrl svet, če bi on prenehal smrkati ali hlipati. In ko tako razmišlja, pozabi smrkati in hlipati. Če pa enkrat nehaš, nima smisla začeti znova.

»Saj,« je rekel Pipi.

V tem »saj« je bilo vse prestano gorje.

»Saj,« je rekel Miha.

V tem »saj« je bilo čisto drobceno upanje. Najprej je bil košček upanja namenjen možnosti, da se fantje pobotajo. En košček upanja je bil namenjen temu, da bi se kopali. In precejšen kos upanja je bil namenjen precejšnjemu kupu sendvičev, ki bi bili namenjeni velikemu kupu lakote v Mihovem želodcu.

(Odlomek.)

(Slavko Pregl: *Odprava zelenega zmaja*. Ljubljana: Beletrina, 2014. 86–89.)

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo *Palmovo olje*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Kdo je napisal izhodiščno besedilo in v kateri reviji je bilo objavljeno?

Avtorica: _____

Naslov revije: _____

(1 točka)

2. Čemu predvsem je avtorica napisala izhodiščno besedilo? Obkroži.

- A Da bi bralcem predstavila, kako pomemben je tropski deževni gozd za naš planet.
- B Da bi bralcem predstavila škodljive učinke, ki jih ima pridobivanje palmovega olja na okolje.
- C Da bi bralce prepričala, da naj kupujejo izdelke s palmovim oljem.
- Č Da bi bralce prepričala, da naj obiščejo palmovo plantažo.

(1 točka)

3. V kateri državi se palmove plantaže širijo najhitreje?

(1 točka)

4. Koliko deževnega gozda je dnevno uničenega za nasade oljnih palm?

(1 točka)

5. Ponovno preberi del besedila *Oljne palme*. Kaj izvemo o oljni palmi? Dopolni preglednico z bistvenimi podatki.

	Ključni besedi	Bistveni podatki
	Rastišče	• _____ • _____
	Videz oljne palme	višina: • _____ listi: • <u>dolgi 3–5 m</u> • <u>sestavljani</u> cvetovi: • _____ plodovi: • _____ • _____ • _____

(2 točki)

6. Ponovno poglej sliko 2 in preberi del besedila *Kaj lahko naredimo mi?*. Katero živilo vsebuje največji delež palmove maščobe in katero najmanjšega? S čim se lahko v živilih nadomesti palmova maščoba? Odgovori v obliki povedi.

A		2
B		1

(Vir slike: https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/Depliant_en_anglais. Pridobljeno: 15. 11. 2023.)

7. Ali izhodiščno besedilo odsvetuje uporabo izdelkov s palmovo maščobo? Obkroži in utemelji.

DA NE

Utemeljitev: _____

(1 točka)

8. Odgovoru pripiši ustrezno vprašalno poved. Pri tem upoštevaj vsebino dela besedila *Oljne palme*.

Vprašanje	Odgovor
	Iz sadežev oljnih palm.

(2 točki)

9. Kaj pomeni podčrtani del? Pojasni s svojimi besedami.

Sumatrska orangutan in tiger sta zato tam na robu izumrtja.

(1 točka)

10. Preberi poved.

Zaradi lakomnosti po čim večjem dobičku s širjenjem plantaž uničujemo domove številnih žuželk, dvoživk, plazilcev, ptic, sesalcev in rastlin.

Napiši nadpomenko podčrtanim besedam: _____

(1 točka)

11. Preberi poved.

Palmovo olje je tudi v milu.

Podčrtanemu samostalniku določi spol in sklon.

Izpisani samostalnik	Spol	Sklon
(v) milu		

(1 točka)

12. Obkroži pravilni glagol ob poševnici.

12. a) Zaradi izsekavanja deževnega gozda *morata* / *moreta* sumatrska orangutan in tiger iskati nov življenjski prostor.

(1 točka)

12. b) Prostovoljci so se odpravili *pomagati* / *pomagat* ogroženim živalim.

(1 točka)

13. Preberi poved.

Ker narašča potreba po palmovi maščobi, izginjajo nekatere živali.

Strni poved. Začni z besedo *zaradi*.

Zaradi _____

(2 točki)

14. Preberi poved.

Vsak dan izginejo velike površine deževnega gozda in zamenjajo jih plantaže oljnih palm.

14. a) Na kaj se nanaša podčrtana beseda?

(1 točka)

14. b) Katera trditev o podčrtanem osebni zaimku *jih* je pravilna? Obkroži.

- A Osebni zaimek je v 2. osebi dvojine.
- B Osebni zaimek je v 3. osebi dvojine.
- C Osebni zaimek je v 2. osebi množine.
- Č Osebni zaimek je v 3. osebi množine.

(1 točka)

15. Kaj pomenita obkroženi krajšavi? Napiši z besedo.

Zrastejo 20 (m) visoko. _____

Zamrznjena pica margerita vsebuje 13 (%) palmovega olja. _____

(1 točka)

16. V krajšem zaokroženem besedilu napiši:

- kaj je vloga deževnega gozda,
- zakaj ga uničujejo in
- kateri sta posledici uničevanja deževnega gozda.

Upoštevaj izhodiščno besedilo.

A		3
B		2

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na odlomek iz knjige Slavka Pregla *Odprava zelenega zmaja*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Kaj je izhodiščno besedilo? Obkroži in utemelji.

- A Realistična pripoved.
- B Fantastična pripoved.

Utemeljitev: _____

(1 točka)

2. O čem predvsem govori izhodiščno besedilo? Obkroži.

- A O starem avtu in pobeglem dekletu.
- B O Bobovi jezi nad prijateljema.
- C O treh fantih in pobeglem dekletu.
- Č O žalostni usodi pobeglega dekleta.

(1 točka)

3. Kaj v izhodiščnem besedilu izvemo o književnih osebah? V desni stolpec vpiši ime književne osebe, za katero velja trditev.

Trditev	Ime književne osebe
Je zaljubljen.	
Se počuti krivega.	
Poskrbi za OLD PUNCO.	

(1 točka)

4. Preberi izpisani del povedi.

»Srečamo smrklo, ki jo je pobrisala od doma, ker se ni ves svet vrtel okrog nje, kradla je in še vaju navajala k temu, polna je bila lepih zgodbic /.../«

Kaj izvemo o dekletu iz vsakega od treh podčrtanih delov? Pojasni s svojimi besedami. Odgovori v obliki povedi.

A		2
B		1

5. Preberi Bobove besede.

»/.../ in potem bi se vidva prijela za rokce in si gledala v oči in okrog vaju bi plesale srnice, ptički bi čivkali, milo sončece bi sijalo /.../«

5. a) O kom govori Bob?

(1 točka)

5. b) Zakaj je Bob uporabil toliko pomanjševalnic?

(1 točka)

5. c) Iz Bobovih besed izpiši poosebitev.

(1 točka)

5. č) Kaj je značilno za poosebitev?

(1 točka)

6. V izhodiščnem besedilu Pipi in Miha vzdihneta *saj*.

6. a) Kaj izraža Pipijev *saj*?

(1 točka)

6. b) Mihov *saj* izraža upanje. Na kaj vse upa Miha? Odgovori s svojimi besedami.

(1 točka)

7. V zaokroženem besedilu o prijateljih napiši:

- kaj je razjezilo Boba;
 - kako se kaže njegova jeza;
 - kako to vpliva na Pipija in Miha;
- IN utemelji, ali so prijatelji ostali sperti.

Pomagaj si s podatki iz besedila.

A		4
B		2
